

УДК 657:005

О.В. СИРОМ'ЯТНИКОВА, О.С. БЛУДОВА

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІАГНОСТИКИ БАЛАНСУ

Досліджено проблеми щодо формування обліково-аналітичного забезпечення діагностики балансу підприємства як складової бухгалтерської звітності, на підставі якої можливо провести поглиблену оцінку фінансово-майнового стану підприємства на основі динаміки комплексних показників. Побудована обліково-аналітична система, в основу якої покладені три взаємопов'язаних і взаємозалежних складових – облікова, аналітична та контролююча, які в свою чергу поділяються на структурні складові, що генерують інформацію в залежності від поставленої мети.

Ключові слова: аналіз, баланс, діагностика, контроль, облік, обліково-аналітичне забезпечення

Исследованы проблемы по формированию учетно-аналитического обеспечения диагностики баланса предприятия как составляющей бухгалтерской отчетности, на основании которой возможно провести углубленную оценку финансово-имущественного состояния предприятия на основе динамики комплексных показателей. Построена учетно-аналитическая система, в основу которой положены три взаимосвязанных и взаимозависимых составляющих – учетная, аналитическая и контролирующая, которые в свою очередь подразделяются на структурные составляющие, генерирующие информацию в зависимости от поставленной цели.

Ключевые слова: анализ, баланс, диагностика, контроль, учет, учетно-аналитическое обеспечение

Problems of forming of a system of accounting and analytical support diagnostics of balance of the enterprise as the making accounting records are investigated in article. It is possible to carry out the profound assessment of a financial and property condition of the enterprise on the basis of dynamics of complex indicators by means of such system. Three the interconnected and interdependent components – accounting, analytical and controlling are the basis for an accounting and analytical system. They are subdivided into the structural components generating information depending on an effective objective. Accounting and analytical ensuring diagnostics of balance can be defined as set of the information processed accounting and not accounting intended for diagnostics of balance of the enterprise, its activity and indicators of a financial state. The structure and content of accounting and analytical support in the changing environmental conditions demand its permanent adaptation to requirements of management.

Keywords: analysis, balance, diagnostics, control, accounting, accounting analytical support

Вступ. В сучасних умовах господарювання система бухгалтерського обліку є основою інформаційного забезпечення управлінського процесу суб'єктів господарювання. Своєчасне отримання достовірної інформації, її обробка та систематизація є підґрунтям для прийняття зважених управлінських рішень та організації ефективної діяльності підприємства.

Система обліково-аналітичного забезпечення діагностики господарської діяльності є невід'ємним елементом управління, оскільки вона охоплює всі підсистеми отримання, реєстрації, систематизації, збереження та передачі інформації, її кількісно-якісну оцінку та аналіз усіх господарських операцій.

Від злагодженої та правильно організованої системи обліково-аналітичного забезпечення залежить якість інформаційного обслуговування користувачів інформації різного рівня, а отже, й результативність функціонування суб'єкта господарювання.

Фінансово-економічний стан суб'єктів господарювання є визначальним для прийняття низки обґрунтованих прогностичних управлінських рішень. Якісна оцінка фінансового стану підприємства за даними балансу є однією з найважливіших засад ефективного розвитку підприємства та надає інформацію про фінансові можливості на сьогодні й

перспективу. За таких умов набувають все більшої актуальності питання щодо вдосконалення методичних аспектів обліково-аналітичного забезпечення діагностики балансу підприємства в частині формування інформаційної бази.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Низка науковців в своїх дослідженнях наголошують на тому, що протидіяти загрозам можливо, володіючи достовірною і точною інформацією, спираючись на яку суб'єкт підприємницької діяльності обирає партнерів, встановлює взаємовідносини та визначає форму розрахунків з клієнтами й постачальниками, вирішує питання інвестування своїх коштів тощо. Визначено, що саме таку інформацію має генерувати система бухгалтерського обліку та аналізу, яка отримала назву «обліково-аналітична система».

Систему, що ґрунтується на даних бухгалтерського обліку, включно з оперативними даними, і використовує всі види інформації для узагальнення та аналізу, розглядають як систему обліково-аналітичного забезпечення.

© О.В. Сиром'ятникова, О.С. Блудова, 2018

Полеміка наукової спільноти стосовно визначення «обліково-аналітичного забезпечення» є досить активною, дослідженням цього питання займалися такі науковці, як Гнилицька Л.В., Тарасова Т.О., Ратушна О.П., Пуцентейло П.Р., Лень В. С., Юзва Р.П., Безродна Т.М., Єршова Н.Ю., Камінська Т.Г., Штангрет А.М., Рета М.В. [1-11].

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень питання обліково-аналітичного забезпечення діагностики балансу не розглядаються, хоча бухгалтерський баланс є найбільш інформативною формою, яка дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення по управлінню підприємством.

Мета дослідження полягає у вирішенні актуальних проблем щодо формування обліково-аналітичного забезпечення діагностики балансу підприємства як складової бухгалтерської звітності, на підставі якої можливо провести поглиблену оцінку фінансово-майнового стану підприємства на основі динаміки комплексних показників і розробити заходи з поліпшення фінансового стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з передумов запобігання кризи і успішного функціонування та розвитку суб'єктів господарювання в сучасних умовах є постійне проведення аналізу,

моніторингу і діагностування процесів у внутрішньому середовищі підприємства, та аналіз впливу на підприємство зовнішніх факторів. Необхідною передумовою прийняття ефективних управлінських рішень є їх достатнє обґрунтування, яке можливе лише за умови забезпечення достовірною вихідною фінансовою інформацією, яка оброблена належним чином, систематизована та підготовлена для прийняття таких рішень.

Інструментами, що забезпечують необхідну обробку економічної інформації і перетворення її у вихідний матеріал для прийняття управлінських рішень, є фінансовий аналіз та діагностика.

Діагностика взагалі, і діагностика балансу зокрема, посідають вагоме місце в системі прийняття управлінських рішень в системі фінансового менеджменту. Оскільки система функцій фінансового менеджменту підприємства включає в себе сукупність дій, що забезпечують прийняття управлінських рішень, а саме: фінансове планування, організацію фінансової діяльності, мотивацію на досягнення необхідного рівня фінансових показників, фінансовий контроль, розглянемо напрями діагностики в рамках системи прийняття управлінських рішень підприємства (табл. 1).

Таблиця 1 – Напрями діагностики балансу в рамках системи прийняття управлінських рішень

Назва управлінської функції та її склад	Напрямки діагностики балансу в рамках даної функції
Управління активами: - управління оборотними активами; - управління необоротними активами; - оптимізація складу активів	- класифікація активів, оцінка їх структури та динаміки; - визначення рівня впливу зміни активів на фінансовий стан; - з'ясування рівня ліквідності майна підприємства; - виявлення невикористаних резервів і перспектив підвищення ефективності використання активів та ін.
Управління капіталом: - управління власним капіталом; - управління позиковим капіталом; - оптимізація структури капіталу	- аналіз ефективності системи формування капіталу підприємства; - виявлення шляхів оптимізації фінансування; - аналіз і порівняння різних варіантів фінансування; - оцінка чистого фінансового результату
Антикризове фінансове управління при загрозі банкрутства: - управління усуненням неплатоспроможності; - управління відновленням фінансової стійкості; - управління забезпеченням фінансової рівноваги; - управління санацією	- постійне відстеження основних тенденцій з метою ранньої ідентифікації проявів кризи; - класифікація і вироблення заходів, що необхідно здійснити; - оцінка ефективності антикризової програми; - вимір потенціалу відновлення платоспроможності підприємства; - встановлення класу фінансової стійкості і прогнозування його зміни в динаміці та ін.

Джерело: сформовано автором на основі джерела [1]

Критеріями прийняття управлінських рішень у фінансовій діагностиці виступають показники діагностики фінансового стану за даними балансу.

В залежності від мети аналізу та її користувачів проводиться діагностика на основі форм фінансової звітності. Що стосується показників для проведення аналізу, то в різних джерелах інформації немає єдності стосовно назв фінансових коефіцієнтів, їх нормативних значень та методики розрахунку. Зважаючи на це, наявність єдиної методичної бази розрахунку і аналізу фінансових коефіцієнтів була б позитивним явищем, але невизначеність зовнішнього середовища, галузеві особливості та різні умови функціонування підприємств зумовлюють різні

трактування фінансових коефіцієнтів та появу нових показників. Таким чином, кожен керівник або інша особа, яка приймає управлінські рішення, може обрати необхідні показники, що будуть максимально відповідати специфіці діяльності конкретного підприємства та буде враховувати галузеві особливості його функціонування.

Фінансові коефіцієнти можуть виступати критерієм для прийняття управлінських рішень, якщо вони мають чіткий алгоритм розрахунку та встановлене нормативне значення.

Для проведення діагностики балансу такі фінансові показники відповідають цим вимогам: коефіцієнти ліквідності; коефіцієнти фінансової

стійкості; коефіцієнти визначення ймовірності банкрутства; інтегральні коефіцієнти фінансового стану, фінансової стійкості.

Не менш важливими складовими діагностики балансу підприємства виступають аналіз динаміки і структури балансу. Розробка кількісних нормативних показників, які б могли стати критеріями прийняття управлінських рішень для цих напрямів діагностики не може бути здійснена (за винятком деяких показників структури), оскільки вони характеризують процес, тобто зміну певного явища в часі. Проте потреба в розробці орієнтирів, бажаних значень та тенденцій, достатніх для обґрунтування управлінського рішення

стосовно процесів, що відображають динаміку ресурсів за відповідний період, існує, бо саме на основі дослідження динаміки змін та руху ресурсів приймаються рішення щодо планування і прогнозування перспектив функціонування та розвитку підприємства.

На практиці управлінські рішення найчастіше відносяться до компетенції керівництва та часто є необґрунтованими і неефективними, оскільки аналітична робота не проводиться в необхідному обсязі, або проводиться недостатньо ефективно. В загальному вигляді алгоритм проведення діагностики балансу підприємства наведений на рис. 1.

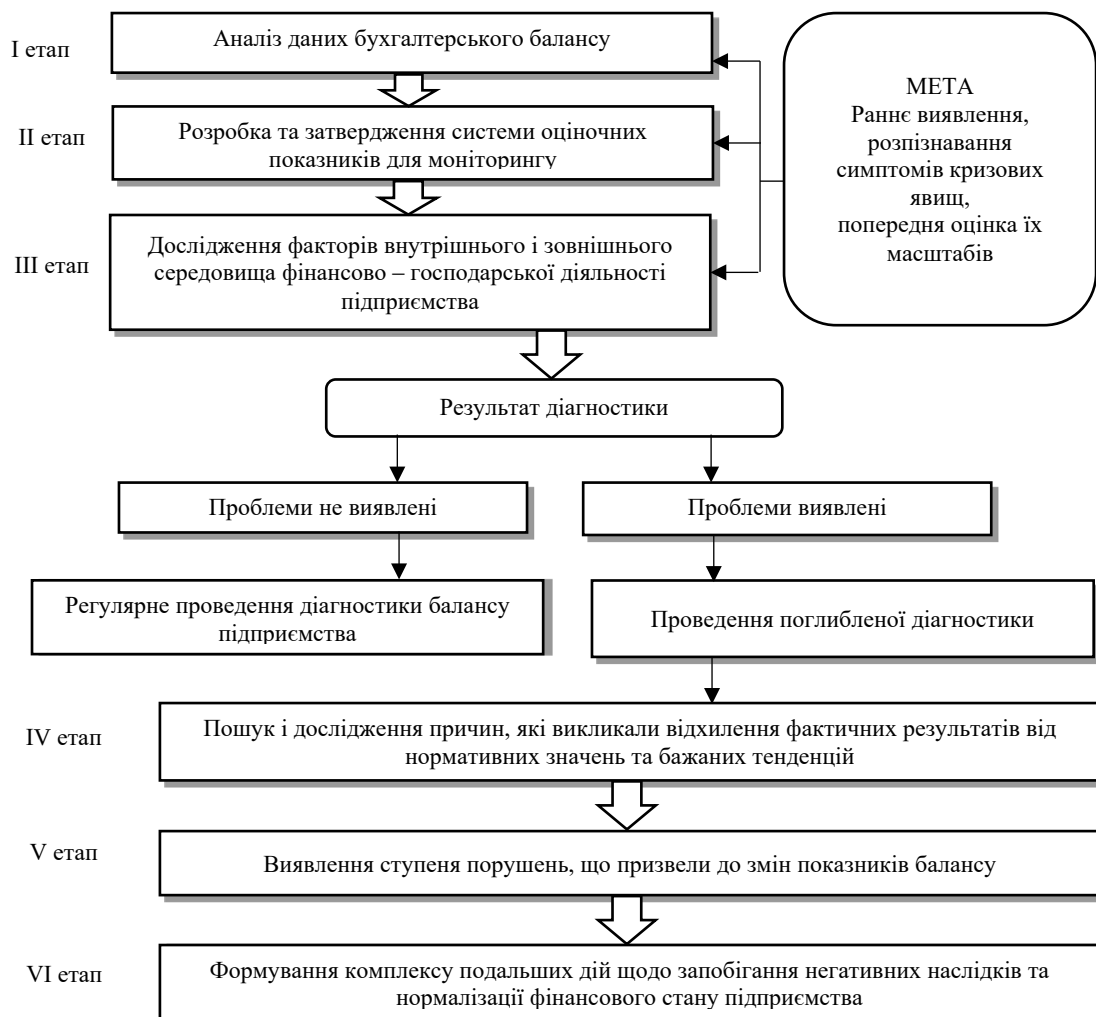

Рисунок 1 – Алгоритм проведення діагностики балансу підприємства

Вищезначене обумовлює необхідність формування обліково-аналітичного забезпечення діагностики балансу, яке відіграє одну з ключових ролей у функціонуванні системи управління суб'єктів господарювання, забезпечуючи різних користувачів об'єктивною інформацією про фінансовий стан підприємства, що надасть змогу вчасно реагувати на виявлені кризові явища для запобігання банкрутству підприємства. В такому сенсі, «забезпечення» можна розглядати як створення надійних умов для діагностики балансу.

В основу обліково-аналітичної системи повинні

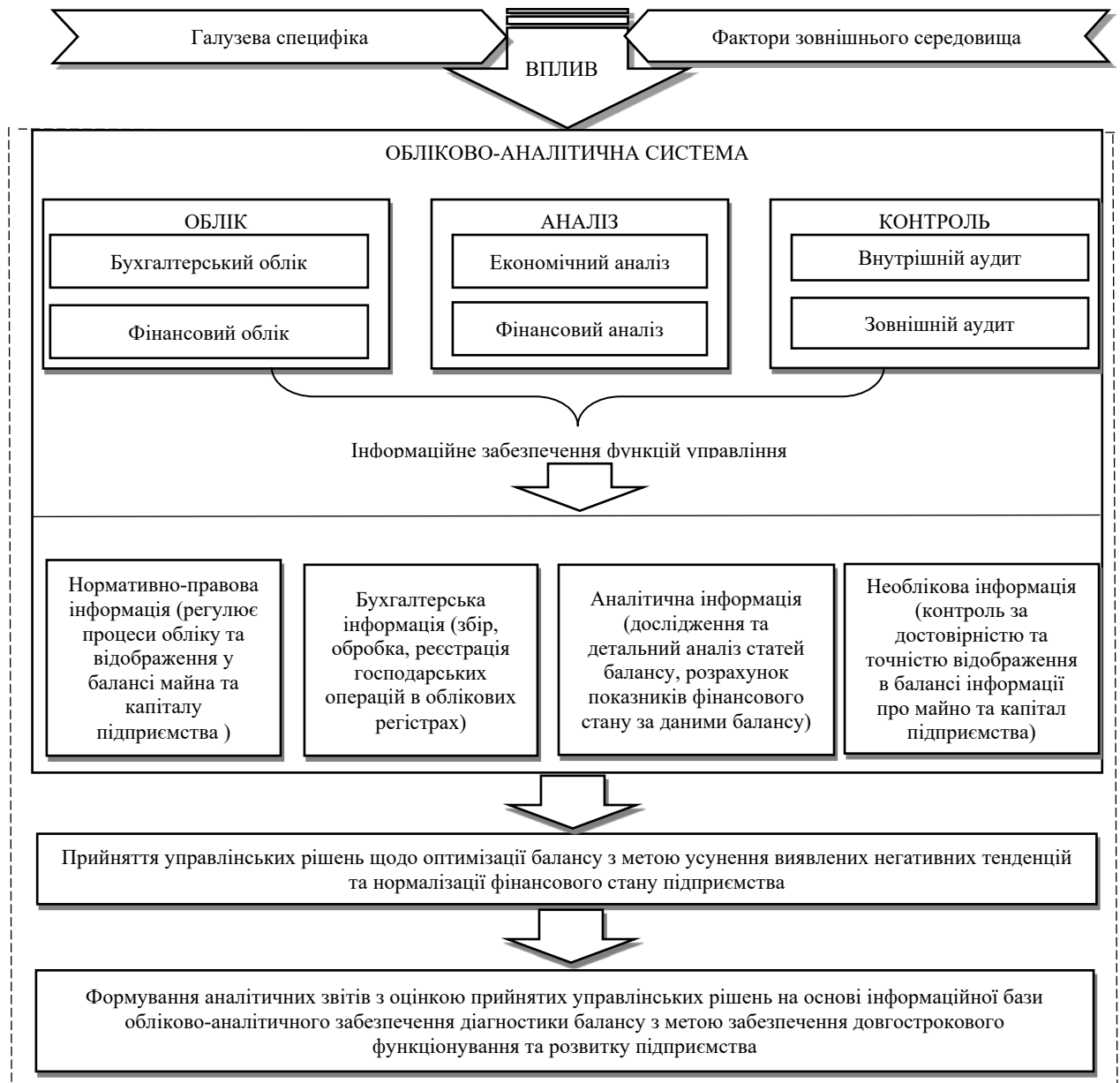
бути покладені три взаємопов'язаних і взаємозалежних складових – облікова, аналітична та контролююча, які поділяються на структурні складові, що генерують інформацію в залежності від поставленої мети [9]. За допомогою взаємодії управлінських функцій, в обліково-аналітичній системі формується обліково-аналітичне забезпечення діагностики балансу підприємства (рис. 2).

Метою облікової складової забезпечення має стати поєднання процедур бухгалтерського обліку та формування інформації для проведення діагностики балансу з метою об'єктивного аналізу фінансового

стану. Отже, облікове забезпечення діагностики балансу є інтегрованою системою обліку, яка генерує й систематизує інформацію за різними ознаками для формування низки показників із метою використання їх під час аналізу фінансового стану підприємства.

Формування системи облікового забезпечення діагностики балансу зумовлено процесом цілеспрямованого підбору інформаційних показників, які будуть використані для розрахунку коефіцієнтів

фінансового стану під час аналізу. Завдання облікового забезпечення діагностики балансу полягає у пошуку раціонального набору показників, що зумовлює необхідність в уточненні облікової інформації та її актуалізації відповідно до норм національних стандартів.

Джерело: сформовано автором на основі джерела [9]

Рисунок 2 – Схема функціонування обліково-аналітичного забезпечення діагностики балансу підприємства

Висновки. Зважаючи на вищезначене, можна зробити наступні висновки. Діагностика балансу, проведена в системі обліково-аналітичного забезпечення, має задовольняти конкретні потреби управління в залежності від характеру і рівня прийнятих управлінських рішень. Оскільки інформація формується з форми фінансової звітності № 1 «Баланс», то для можливості її використання в інформаційній системі вона відповідає вимогам і

принципам, серед яких: об'єктивність; своєчасність; аналітичність; єдність інформації; релевантність.

Таким чином, обліково-аналітичне забезпечення діагностики балансу можна визначити як сукупність обробленої облікової та необлікової інформації, призначеної для діагностики балансу підприємства, його діяльності та показників фінансового стану. Склад, структура та зміст обліково-аналітичного забезпечення в мінливих умовах зовнішнього

середовища потребують його постійної адаптації до потреб управління, що зумовлює напрям подальших досліджень.

Врахування галузевої специфіки, внутрішніх та зовнішніх факторів при формуванні обліково-аналітичного забезпечення діагностики балансу дозволить сформувати систему показників, яка найбільш повно буде задовольняти вимоги користувачів та стане запорукою прийняття ефективних управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Гнилицька Л.В. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства: монографія / Л.В. Гнилицька. – К. : КНЕУ, 2012. – 305 с.
2. Тарасова Т.О. Обліково-аналітичне забезпечення управління сталим розвитком підприємств торгівлі : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09 / Тетяна Олексіївна Тарасова. – Харків, 2017. – 40 с.
3. Ратушина О.П. Обліково-аналітичне забезпечення аналізу фінансових результатів / О.П. Ратушина // Облік і фінанси АПК. – 2012. – № 1. – С. 72–76.
4. Пуценштейло П.Р. Особливості функціонування аналітичного забезпечення підприємств / П.Р. Пуценштейло // Інноваційна економіка. – 2015. – № 1. – С. 194–198.
5. Лен' В.С. Обліково-аналітичне забезпечення управління : поняття та структура / В.С. Лен' // Облік і фінанси. – 2016. – № 1. – С. 38–44.
6. Юзва Р.П. Обліково-аналітичне забезпечення управління діяльністю підприємств спиртової промисловості: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.09 / Р.П. Юзва ; Терноп. нац. екон. ун-т. – Т., 2011. – 20 с.
7. Безродна Т.М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття / Т.М. Безродна // Вісн. Східноукр. Нац. Ун-ту ім. В.Дала. – Ч.2. – 2008. – №10 (129). – С. 35–38.
8. Єршова Н.Ю. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління основними засобами підприємств: стратегічний аспект [Електронний ресурс] / Н.Ю. Єршова // Економіка і суспільство : електрон. наук. фахове вид. – 2018. – Вип. 14. – С. 894–904. – Режим доступу: http://economyandsociety.in.ua/journal/14_ukr/128.pdf.
9. Камінська Т. Г. Обліково-аналітичний процес: його зміст стадій / Т.Г. Камінська // Наук. вісн. НАУ. – 2002. – Вип. 50. – С. 313–318.
10. Штангрет А.М. Обліково-аналітичне забезпечення процесу гарантування економічної безпеки підприємства / А.М. Штангрет // Наукові записки [Української академії друкарства]. – 2013. – № 2. – С. 58–63.
11. Рета М.В. Механізм обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства / М.В. Рета, І.М. Погорелов // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ» : зб. наук. пр. Сер. : Економічні науки. – Харків : НТУ «ХПІ», 2017. – № 24 (1246). – С. 90–94.
12. Кость Я.О. Місце фінансової діагностики в системі фінансового менеджменту підприємства / Я.О. Кость // Наука й економіка. – 2010. – №2. – С.55–63.
1. Hnylyts'ka L.V. Oblikovo-analitychne zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva: avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.09 [Accounting and analytical support of economic security of the enterprise. Abstract of a thesis dr. econ. sci. diss. 08.00.09]. Kyiv, KNEU, 2012, 305 p.
2. Tarasova T.O. Oblikovo-analitychne zabezpechennya upravlinnya stalym rozvytkom pidpryyemstv torhivli [Accounting and analytical support for the management of sustainable development of trade enterprises], Kharkiv, 2017, 40 p.
3. Ratushna O.P. Oblikovo-analitychne zabezpechennya analizu finansovykh rezul'tativ [Accounting and analytical support for the analysis of financial results] Oblik i finansy APK [Accounting and finance of the agroindustrial complex], 2012, no.1, pp.72–76.
4. Putsentylo P.R. Osoblyvosti funktsionuvannya analitychnoho zabezpechennya pidpryyemstv [Features of functioning of analytical support of enterprises] Innovatsiyna ekonomika [Innovative economy], 2015, no. 1, pp.194–198.
5. Len' V.S. Oblikovo-analitychne zabezpechennya upravlinnya : ponyattya ta struktura [Accounting and Analytical Management Support: Concept and Structure] Oblik i finansy [Accounting and Finance], 2016, no. 1, pp. 38–44.
6. Yuzva R.P. Oblikovo-analitychne zabezpechennya upravlinnya diyal'nisty pidpryyemstv spyrtovoyi promyslovosti: avtoref. dys. kand. ekon. nauk: 08.00.09 [Accounting and analytical support for the management of the alcohol industry. Abstract of a thesis dr. econ. sci. diss. 08.00.09]. Ternopil, 2011, 20 p.
7. Bezrodna T.M. Oblikovo-analitychne zabezpechennya upravlinnya pidpryyemstvom: vyznachennya sutnosti ponyattya [Accounting and analytical support for enterprise management: the definition of the essence of the concept] Visn. Skhidnoukr. Nats. Un-tu im. V.Dalya [Bulletin of the East Ukrainian National University V.Dalya]. Part 2, 2008, no.10 (129), pp. 35–38.
8. Yershova N.Yu. Udoshkonalennya oblikovo-analitychnoho zabezpechennya upravlinnya osnovnyimi zasobamy pidpryyemstv: stratehichnyy aspekt [Improvement of accounting and analytical support for management of the main means of enterprises: the strategic aspect] Ekonomika i suspil'stvo [Economics and Society] 2018, no. 14, pp. 894–904. Available at: http://economyand society.in.ua/journal/14_ukr/128.pdf. (accessed 25.12.2018)
9. Kamins'ka T.H. Oblikovo-analitychnyy protses: yoho zmist stadiyi [Accounting and analytical process: its content of the stage] Nauk. visn. NAU [Scientific Bulletin of NAM] 2002, no. 50, pp. 313–318.
10. Shtanhret A.M. Oblikovo-analitychne zabezpechennya protsesu harantuvannya ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva [Accounting and analytical support of the process of guaranteeing economic safety of the enterprise] Naukovi zapysky [Ukrayins'koyi akademiyi drukarstva] [Scientific Notes [Ukrainian Academy of Printing]]. 2013, no. 2, pp. 58–63.
11. Reta M.V., Pohoryelov I.M. Mekhanizm oblikovo-analitychnoho zabezpechennya upravlinnya ekonomichnoyi bezpekoyu pidpryyemstva [Mechanism of accounting and analytical support for the management of economic security of the enterprise] Visnyk Nats. tekhn. un-tu «KhPI» : zb. nauk. pr. Ser. : Ekonomichni nauky [Bulletin of the National Technical University "KhPI"]. Kharkiv : NTU "KhPI", 2017, no.24 (1246), pp. 90–94.
12. Kost' Ya.O. Mistse finansovoyi diahnozyky v systemi finansovoho menedzhmentu pidpryyemstva [Place of financial diagnostics in the system of financial management of the enterprise] Nauka y ekonomika [Science and Economics]. 2010, no.2, pp. 55–63.

Надійшла (received) 26.12.2018

References

Бібліографічні описи / Библиографические описания / Bibliographic descriptions

Формування обліково-аналітичного забезпечення діагностики балансу / О.В. Сиром'ятникова, О.С. Блудова // Електронна збірка наукових праць «Е-КОНОМІКА». – Х.: НТУ «ХПІ». – 2018. - №1(2). – С. 8-13

Формирование учетно-аналитического обеспечения диагностики баланса / А.В. Сыромятникова, А.С. Блудова // Электронный сборник научных работ «Е-КОНОМІКА». – Х.: НТУ «ХПІ». – 2018. - №1(2). – С. 8-13

Formation of accounting and analytical support for balance diagnostics / A.V. Syromyatnikova, A.S. Bludova // Electronic collection of scientific papers «E-CONOMICS». – Kharkiv.: NTU «KhPI». – 2018. - №1(1). – P. 8-13

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Сиром'ятникова Оксана Валеріївна – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», старший викладач кафедри економічного аналізу та обліку; м. Харків, Україна; тел.: (050) 902-50-34; e-mail: sova3009@gmail.com.

Сыромятникова Оксана Валериевна – Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», старший преподаватель кафедры экономического анализа и учета; м. Харьков, Украина; тел.: (050) 902-50-34; e-mail: sova3009@gmail.com

Syromiatnykova Oksana Valeriivna – National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», senior lecturer of the department of Economic analysis and accounting; Kharkiv, Ukraine; tel. (050) 902-50-34; e-mail: sova3009@gmail.com.

Блудова Оксана Сергіївна – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», магістрант кафедри економічного аналізу та обліку; м. Харків, Україна; тел.: (050) 563-01-30; e-mail: bludova.ksyusha@gmail.com.

Блудова Оксана Сергеевна – Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», магистрант кафедры экономического анализа и учета; г. Харьков, Украина; тел.: (050) 563-01-30; e-mail: bludova.ksyusha@gmail.com.

Bludova Oksana Serheevna – National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», undergraduate of the Department of Economic Analysis and Accounting; Kharkiv, Ukraine; tel.: (050) 563-01-30; e-mail: bludova.ksyusha@gmail.com.

Посилання на статтю / Ссылка на статью / Reference a Journal Article:

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІАГНОСТИКИ БАЛАНСУ [Електронний ресурс] / О.В. Сиром'ятникова, О.С. Блудова // «Е-КОНОМІКА». Електронна збірка наукових праць. – 2018. – № 1 (2). – С. 8-13. – Режим доступу до журн.: <http://e-conomics.hpi.kh.ua/index.php/e-conomics/article/view/53/44>